

**ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ПИТАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ
ОКРЕМИХ ПОЛОЖЕНЬ ЗАКОНУ УКРАЇНИ
«ПРО ДЕРЖАВНУ РЕЄСТРАЦІЮ АКТИВ ЦИВІЛЬНОГО СТАНУ»**

Попова А.А., студент магістратури НАВС

З метою вдосконалення регулювання відносин, які стосуються здійснення державної реєстрації активів цивільного стану, та охоплення всіх ключових питань в цій сфері, в липні 2010 року було прийнято Закон України «Про державну реєстрацію активів цивільного стану» (далі – Закон), який набув чинності 27 липня 2010 року.

Не можна не відзначити величезний позитив, який вніс цей нормативно-правовий акт у правове поле щодо новітніх норм, які спрямовані на покращання механізмів реалізації фізичними особами своїх прав та законних інтересів. Переважна більшість цивілістів-теоретиків і практиків стверджують, що цей Закон є нормативно-правовим актом європейського рівня, який не тільки уніфікував у собі питання діяльності органів державної реєстрації активів цивільного стану, а й став кроком, що максимально наблизив діяльність цих органів до забезпечення потреб пересічних громадян, реалізації їх прав та законних інтересів. Це Закон, в якому знайшов своє відображення багаторічний практичний досвід, поєднаний з глибоким і ґрунтовним вивченням як вітчизняного, так і міжнародного законодавства у цій сфері.

Разом з тим, позитивні якості Закону, зрозуміло, не виключають творчої дискусії чи незгоди з окремими положеннями. Недарма в народі кажуть: «Немає меж досконалості». У підтвердження своїх міркувань слід наголосити на тому, що вже у вересні 2011 року до ст. 13 вказаного нормативно-правового акту були внесені зміни. Таким чином, а також враховуючи розвиток суспільних відносин у нашій державі не слід відкидати можливість удосконалення й інших положень Закону.

Як вже зазначалося, Закон України «Про державну реєстрацію активів цивільного стану» встановлює надійні гарантії реалізації фізичними особами своїх прав та законних інтересів, але з цього моменту хотілося б детальніше проаналізувати положення вищезазначеного Закону.

По-перше, слід звернути увагу на правовий статус персональних даних, які стосуються смерті особи і, відповідно, їхнього режиму.

Так, відповідно до абзацу 3 ч. 3 ст. 9 Закону України «Про державну реєстрацію активів цивільного стану», «інформація, що міститься в актовому записі цивільного стану, є конфіденційною і не підлягає розголошенню», а відповідно до ч. 4 ст. 25 цього ж Закону - «порядок, умови і строки зберігання книг державної реєстрації активів цивільного стану і метричних книг в архівах відділів державної реєстрації активів цивільного стану та порядку передачі цих книг до державного архіву встановлюються центральним органом виконавчої влади у сфері державної реєстрації активів цивільного стану за погодженням із центральним органом виконавчої влади у сфері архівної справи і діловодства (Державна архівна служба України)». Таким документом є Наказ Міністерства юстиції України «Про затвердження Умов зберігання книг реєстрації активів цивільного стану і метричних книг у відділах реєстрації активів цивільного стану та порядку передачі цих книг на зберігання до державних архівів, Переліку документів відділів реєстрації активів цивільного стану зі строками їх зберігання» №94/5 від 04.11.2002. Ним встановлено, що Книги реєстрації активів цивільного стану і метричні книги зберігаються у відділах реєстрації активів цивільного стану впродовж 75 років з часу їх складання.

Таким чином, інформація (а за нашим законом це і є персональні дані) про народження або смерть фізичної особи, що зберігаються в органах РАЦС, має

режим обмеженого доступу (тобто є конфіденційною) як під час життя, так і протягом 75 років після смерті людини.

Виходячи з положень Закону України «Про доступ до публічної інформації» конфіденційною є інформація, доступ до якої обмежено фізичною або юридичною особою, крім суб'єктів владних повноважень, та яка може поширюватися у визначеному ними порядку за їхнім бажанням відповідно до передбачених ними умов. Значимим, що факт смерті особи тягне за собою низку правових наслідків, наприклад, відкриття спадщини. Законодавець надає спадкоємцям: шести місячний строк для прийняття спадщини. Проте до кола спадкоємців за законом належать не лише такі близькі для померлого люди як діти батьки, подружжя, а і більш далекі родичі – двоюрідні і навіть троюрідні брати і сестри померлого. Якщо представники п'ятої черги спадкоємців за законом будуть вирішувати слід чи не слід поширювати конфіденційну інформацію про факт смерті особи для спадкоємців другої черги (брати, сестри, дід, баба), які, наприклад проживають окремо від спадкодавця, то останні можуть пропустити строк на прийняття спадщини і будуть усунуті від спадкування, що не можна вважати справедливим.

Щоб уникнути певних непорозумінь з цього приводу, можливо доцільним було б п.3, ч.3 ст.9 Закону України «Про державну реєстрацію актів цивільного стану» викласти у наступній редакції: «Інформація, що міститься в актовому записі цивільного стану, є конфіденційною і не підлягає розголошенню. Конфіденційність інформації не розповсюджується на випадки, якщо доступ до персональних даних є необхідним для здійснення або захисту цивільних прав».

По-друге, звернемо увагу на випадки державної реєстрації дітей народжених за межами медичного закладу. В цій процедурі з'являється нова дійова особа - медична консультативна комісія. У разі якщо заклад охорони здоров'я не провів огляд матері та дитини, документ, що підтверджує факт народження, видає медична консультативна комісія в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України (Порядок утворення медичної консультативної комісії та положення про неї мають бути затверджені МОЗ). Медична консультативна комісія видає документ про народження у разі встановлення факту народження жінкою дитини.

На що слід звернути увагу. На сьогоднішній день медична консультативна комісія ще не створена, хоча відповідний законопроект вже підготовлено. Тому слід зазначити, що ст.13 Закону України «Про державну реєстрацію актів цивільного стану» в частині діяльності медичної консультативної комісії не діє. З іншого боку, оскільки медична консультативна комісія видає документ про народження у разі встановлення факту народження жінкою дитини, то при розробці нормативно-правового акта щодо її діяльності необхідно передбачити: чи достатнім буде після домашніх пологів викликати лікаря (фахівця будь якого медичного закладу) додому, аби він провів огляд матері та дитини, чи породіллі з немовлям необхідно буде їхати до лікарні, чи факт народження жінкою дитини будуть встановлювати представники медичної консультативної комісії.

По-третє, не буде зайвим звернути увагу на нормативне навантаження та співвідношення положень ч. 3 ст.49 Цивільного кодексу України (далі – ЦКУ) та ч.2 ст.1 і ч. 2 ст.2 Закону України «Про державну реєстрацію актів цивільного стану». Привертає увагу той факт, що згідно ст. 49 ЦКУ «Державній реєстрації підлягають народження фізичної особи та її походження, громадянство, шлюб, розірвання шлюбу у випадках, передбачених законом, зміна імені, смерть». В свою чергу Закон передбачає: «Державній реєстрації відповідно до цього Закону підлягають народження фізичної особи та її походження, шлюб, розірвання шлюбу у випадках, передбачених законом, зміна імені, смерть» також закріплює що для цього Закону не поширюється на порядок проведення реєстрації громадянства України. Таким чином, громадянство як невід'ємна частина статусу громадянина залишається поза увагою законодавця.

Можливо, це і не є суттєвим аспектом теоретико-правових питань цього Закону якби не одне маленьке «але». У прикінцевих та перехідних положеннях Закону пропонується внести зміни до ст. 135 Сімейного кодексу України - абзац перший частини першої після слів «за прізвищем» доповнити словами «та

громадянством». Якщо дія Закону не поширюється на порядок проведення реєстрації громадянства України, тоді чому саме цей Закон запровадив такі зміни?

По-четверте, знову ж такі у перехідних та прикінцевих положеннях Закону неоднозначною є позиція законодавця про те, що засвідчення начальником установи виконання покарань справжності підпису на документах привірюється до нотаріального засвідчення справжності підпису. Чому законодавець тільки начальників установ виконання покарань наділяє спеціальним статусом, адже окрім них є ще й капітани морських суден, командири військових частин (з'єднань), начальники експедицій, начальники слідчих ізоляторів та інші.

Цими міркуваннями ні в якому разі не слід ставити крапку в дослідженнях проблемних питань реалізації окремих положень Закону України «Про державну реєстрацію актів цивільного стану». Окреслені проблеми потребують подальшого вивчення, а наукові здобутки – впровадження в соціальне і правове буття.

ВІДОБРАЖЕННЯ ПОЛОЖЕНЬ МІЖНАРОДНИХ АКТІВ ПРО ПРАВА ДИТИНИ В СІМЕЙНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ

Блажко О.М., студент магістратури ННПП НАВС

Науковий керівник: к.ю.н., доцент, професор кафедри цивільно-правових дисциплін ННПП НАВС Ієвіня О.В.

Забезпечення прав і основоположних свобод людини і громадянина є одним з пріоритетних напрямків роботи всіх країн з розвинутою демократією. Права дитини є невід'ємною і важливою складовою прав людини, кожне з прав людини відноситься також і до дітей. Україна як член міжнародного співтовариства бере участь у діяльності із створення сприятливого для дітей середовища, в якому гідний розвиток і захист їх прав забезпечується з дотриманням принципів демократії, рівності, миру, соціальної справедливості.

Головним міжнародним документом, з якого розпочалося формування системи міжнародних стандартів щодо захисту прав дітей, є Конвенція ООН про права дитини 1989 року. Україна після ратифікації цієї конвенції, поряд з іншими країнами світу активно розбудовує своє національне законодавство щодо захисту прав дітей відповідно до міжнародних документів. Міжнародні стандарти захисту прав дитини закріплені у Конституції України, Законі України «Про охорону дитинства», Сімейному кодексі, інших нормативно-правових актах. Їх забезпечення є важливим обов'язком держави.

Закон України «Про Загальнодержавну програму «Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини» на період до 2016 року», можна сказати довгоочікуваний документ, який розроблявся протягом п'яти років, він яскраво відображає положення міжнародних актів про права дитини. Відповідно до нього, метою Загальнодержавної програми є забезпечення оптимального функціонування цільної системи захисту прав дітей в Україні. В програмі враховуються Цілі Розвитку Тисячоліття та стратегії Підсумкового документа Спеціальної Сесії в інтересах дітей Генеральної Асамблеї ООН «Світ сприятливий для дітей», якими визначено чотири пріоритетні напрямки діяльності:

- пропагування здорового способу життя;
- забезпечення можливості здобувати високоякісну освіту;
- захист дітей від жорстокого поводження, насильства та експлуатації;
- боротьба з ВІЛ/СНІДом, а також передбачено глобальний план дій орієнтований на розвиток і захист прав та інтересів підростаючого покоління, і завдання, які світова спільнота має виконувати для дітей та разом з дітьми.

Сама Загальнодержавна програма здійснюється у таких сферах: охорона здоров'я; освіта; захист дітей різних категорій; культурний і духовний розвиток; розвиток активності дітей, їх участі в житті суспільства і міжнародна співпраця в інтересах дітей.